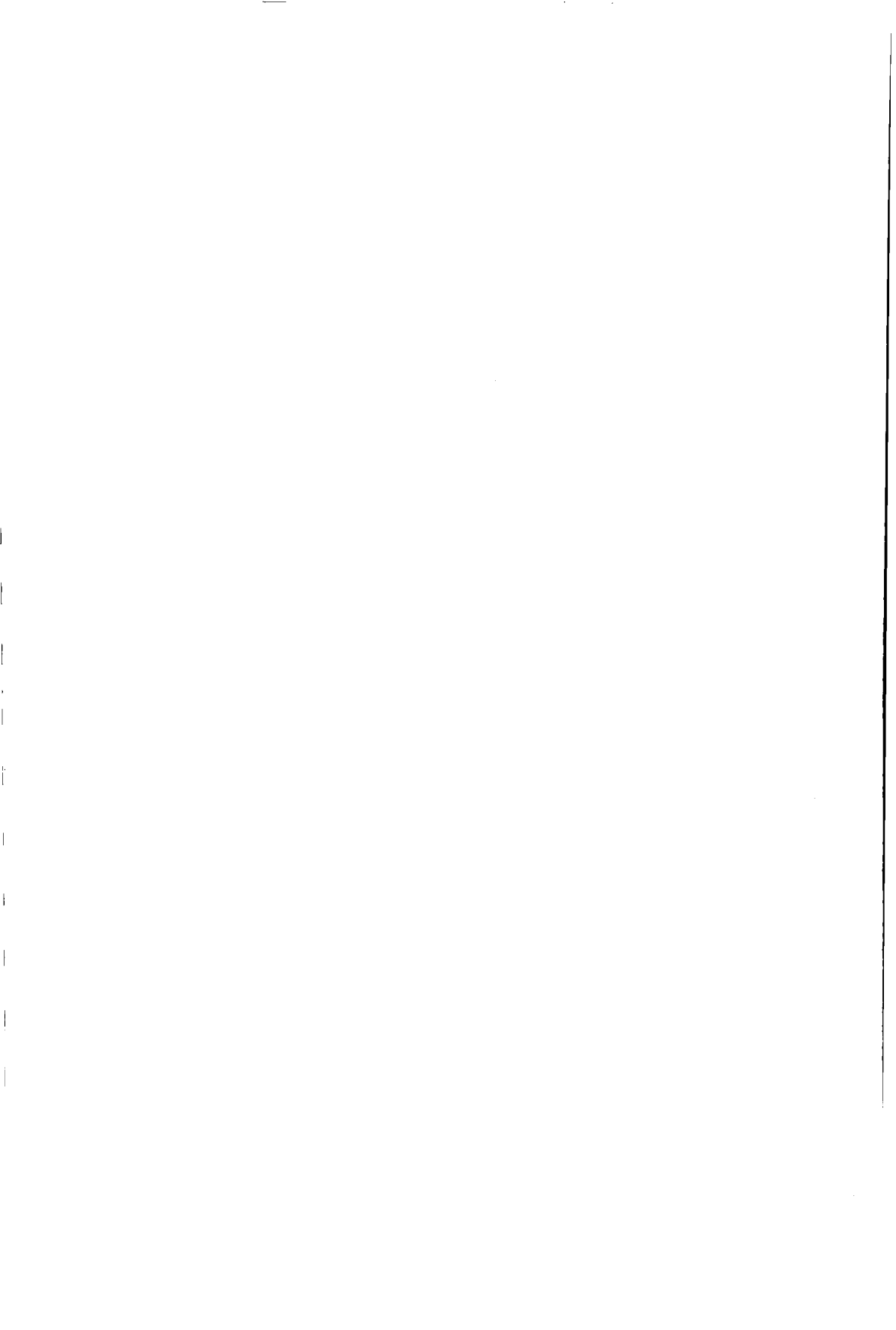

Résumés

KRISTÓ Gyula

A magyar honfoglalás (Valóság és hagyomány)

A szerző írott forrásokra támaszkodva vizsgálja a magyarok honfoglalásának közvetlen előzményeit és annak lefolyását. Elemzésében kiemelt szerepet juttat az egykorú külföldi forrásoknak, így Regino latin nyelvű krónikájának, a Fuldai Évkönyvnek, VI. (Bölcs) Leó görög nyelvű tudósításának, a nem közvetlen kortárs források közül pedig VII. (Biborbanszületett) Konstantin művének. (A magyar történeti irodalom emlékei túl későiek ahhoz, hogy tanúságuk hitelt érdemlő legyen.) Források alapján a magyar honfoglalás a besenyők támadásának következtében, katonai vereség miatt következett be. A kelet felől érkező támadások a dominó elv alapján legalább három népet (úz, besenyő, magyar) juttattak új hazához. Így a magyarok feladva etelközi szállásaikat a Kárpát-medencében találtak új otthonra.

ZIMONYI István

A magyar őstörténet kutatásának módszerei és vázlatos áttekintése

Magyar őstörténetnek a magyar nyelv kialakulásától (Kr. e. 1000—500) a honfoglalásig terjedő szakaszt nevezzük. Mivel a magyarság az írott forrásokban csak a 9. században jelenik meg, a korábbi történetére vonatkozó elképzelések csak komplex módon, többféle tudomány eredményeinek figyelembevételével alakíthatók ki. Az utóbbiak közül a történettudomány számára igen jelentős szerepet játszik a nyelvtörténet, a régészet és az antropológia. A szerző mindezekre támaszkodva, bőséges szakirodalom felsorakoztatásával vázolja a magyar őstörténet problémáit a rokon nyelvi együttéléstől a honfoglalásig.

KLANICZAY Gábor

***Rex Iustus*. A szent királyság megalapítója**

Az itt közölt tanulmány a szerző kandidátusi dolgozatából származik. Ebben a fejezetben tárgyalja a 11. századi uralkodói szentesítések új lehetőségeit, az európai uralkodók szentség rangjára történő emelését, s e korra visszanyúló kultuszukat. Részletesen elemzi az 1083. évi magyarországi szentté avatásokat (Szent István, Szent Gellért), s azokat a mintákat, melyeket Magyarország ebben felhasználhatott. Külön kiemeli azokat az eredeti, új vonásokat, melyeknek lényege az uralkodói méltóság és a szentség összeegyeztetése: a szent uralkodó újszerű kiralypén helye van az államalapító, törvényhozó, egyházszervező funkciónak, s a keménykezű, harcias "miles Christi" magatartásnak is.

MAKK Ferenc

Magyarország a XI. század közepén

A tanulmány a Szent István halála (1038) után kialakult külpolitikai helyzetet elemzi, melynek kulcskérdése (mint a XI-XII. század folyamán oly sokszor) az, hogy miként alakul Magyarország helyzete a német és a bizánci (görög) birodalom vetélkedése között. A legelsőbb figyelmet I. András (1046-60) uralkodásának szenteli, aki Bizánc felé nyitó külpolitikájával, a háborús helyzetek, békekötési lehetőségek és politikai szövetségek jó kiaknázásával el tudta kerülni, hogy az ország a német birodalom hűbérese legyen. Uralkodása alatt a magyar királyság külpolitikai helyzete konszolidálódott. Halálát újabb válságperiódusok követték, s újabb stabilizáció csak I. László idején (1077-1095) következett be.

KOSZTA László

Egy magyarországi francia prelátus: Bertalan, Pécs püspöke (1219-1251)

A középkori társadalmakban egyik legfontosabb szerep az egyházaknak jutott, mely a magyar társadalomra is rányomta bélyegét. A magyar—francia középkori egyházi kapcsolatok

virágzó periódusa a XI-XIII. századra tehető. A szerző a magyar kereszténység kezdeteitől indulva beszámol a Franciaországból érkező egyházi személyiségekről, a különböző francia egyházi rendek (ciszterciák, prémontreiek, dominikánusok) megjelenéséről, ezek hatásairól. A tanulmány fő témája Bertalan pécsi püspök története, származása, magyarországi egyházi, politikai, diplomáciai tevékenysége.

HANUS Erzsébet

1896. Millenárium : Kont Ignác és a magyar irodalom

Ez a tanulmány Magyarország milicentenáriumának keretébe helyeződik. Kont Ignác professzor munkásságát igyekszik bemutatni, aki a század végén meghatározó szerepet játszik abban, hogy megpróbálja megismertetni a magyar irodalmat Franciaországban. Minden lehetséges folyóiratba tanulmányokat, könyvismertetőket, tájékoztatókat ír, könyveket ad ki. Bizonyos munkáinak még száz évvel később is valós értéke van. Mint tanár, tanítványokat is képez, akik folytatják és elmélyítik az elkötelezetten megkezdett munkát. Jelentős munkássága felfedezésre és feldolgozásra vár.

Jean GERGELY

A "folklorizmus" a műzenében

Milyen kapcsolat létezik a folklór és a műzene között? Mit is jelent a folklór a művészeti ágban? E tanulmányon keresztül képet kapunk a magyar folklór jellemzőiről, meghatározó szerepéről, melyet a magyar zeneszerzők oly hűen használtak fel. A Kalevala hatására a múlt században ők is elindultak a magyar eposz megkeresésére. Vikár Béla, aki elsőként használt fonográfot a népzene rögzítésére, lerakta az összehasonlító zenetörténet alapjait. Kodály visszaemlékezései alapján megismerhetjük Bartók és Kodály népzenei felfogásának különbségeit.

VIKÁR László

A hagyományos zene megjelenése századunk zenei művészetében

Bármilyen zenei alkotás elképzelhetetlen a tradicionális zene hatása nélkül. A polifónia megjelenésekor a zeneszerzés és a hagyományos zene igen közel álltak egymáshoz. Rousseau volt az első, aki ezek egymásra hatásának tanulmányozására hívta fel a figyelmet. A XX. századi zeneszerzők közül Debussy és Bartók használták fel a népzene szépségét, erejét, harmóniáját műveikben.

KROÓ György

Francia—magyar találkozások a lírai színpadon

A magyar zenetörténész ezen előadásában öt operát mutat be, melyek a francia—magyar kapcsolatokat érintik. Ezek különböző zenei korszakokba, stílusokba tartoznak, s témájukban sem hasonlítanak egymásra. Az egyik érdekes opera Rákóczi Ferenc személyével foglalkozik. Nicolas Dalayrac háromfelvonásos operája 1801-ben került bemutatásra Párizsban. A második és a harmadik zenei mű Paul Dukas és Bartók Béla Kékszakállúja. A tanulmány bemutat még két, a nagyközönség előtt szinte teljesen ismeretlen operát, Kósa György "Tartuffe"-jét és Lendvay Kamilló "A tisztességtudó utcalány" című alkotását.

NYÉKI Lajos

Zenei beszéd és beszéd a zenéről

A tanulmány első fele a zenei szemiológia néhány alapkérdését vizsgálja. A zenében és a beszédben is ugyanazokkal a paraméterekkel találkozunk: magassággal, hangszínnel, intenzitással, időtartammal. A zenei jelentés azonban máig viták középpontjában áll, s többféle (nemegyszer

meghökkenítő) értelmezésével találkozhatunk. Másfelől a zenéről szóló beszédnek is megvannak a maga sajátos nehézségei. Ezt mutatják azok a viták is, melyek Bartók *Concertó*-jának dallamclózménye körül alakultak ki. A szerző szerint a zenéről szóló beszédben a metaforikus megközelítésnek is létjogosultsága van.

Roger TESSIER

Mit jelent Bartók egy francia zeneszerző számára ?

A szerző Bartók Béla helyét keresi Franciaországban, s a modern zeneszerzők között. Maga is zeneszerző lévén, Olivier Messiaen tanítványaként hallgatta, tanulmányozta, összehasonlította más művekkel a bartóki zenei világot.

Claude Alphonse GIRARD-LEDUC

László Lajtha

Alphonse Leduc, híres párizsi kiadó fiának Lajtha Lászlóra való visszaemlékezését olvashatjuk e cím alatt. A magyar zeneszerző 1930-ban írta alá első szerződését a francia kiadóval. Leduc és Lajtha között igazi mély barátság alakult ki, amely csak halálukkal szakadt meg. Lajtha magáról nyilatkozva állítja, hogy zenei világát Magyarországon túl franciának, külföldön pedig magyar folklórral telinek érezték.

NYÉKI Mária

A huszadik századi magyar zene fogadtatásának néhány aspektusa a francia sajtóban

A tanulmány újságcikkeken, zenei kritikákon, visszaemlékezéseken alapszik. Természetesen a 20. századi magyar zeneszerzők közül a legtöbb cikk Bartókról jellemt meg, amelyekben francia zeneszerzők nyilatkoznak magyar kollégájukról, a magyar zenéről, népzenei hatásokról, franciaországi koncertekről. Az itt közölt visszaemlékezésekből képet kaphatunk Bartók személyiségéről, zenéjének francia fogadtatásáról. A magyar zeneszerzők közül kritikákat szenteltek még többek között Kurtágnak, Ligetinek, Petrovicsnak, Kodálynak mint zenepedagógusnak.

KÁRPÁTI János

Szóllósy András bemutatása három jellenző művén keresztül

Szóllósy ahhoz a zeneszerzői generációhoz tartozik, akiknek művészi fejlődését megtörte a háború. Így igazából karrierje csak 45 éves kora után indul. Életművében eleinte főleg a zenekarra írott darabok dominálnak. A modern hangzást tradicionális eszközök használatával éri el. Szóllósy számos magyar és külföldi kitüntetés tulajdonosa.

HOLLÓS Máté

A fiatal nemzedék

E zeneszerzői hozzászólás a fiatal magyar zenész generációnak a francia zenéhez fűződő kapcsolatát mutatja be. Az elemzést zenei részletek bemutatása kísérte végig a kollokviumon történt előadás alatt. A magyar komponisták, Szőnyi Erzsébet, Kurtág György, posztgraduális képzések keretében többször jártak Franciaországban. A bemutató főleg az 1956-ban született Tihanyi László zenei gondolkodását emeli ki.

Pierre VIDAL

A magyar zene a Hetek csoportjában

A már negyven éve működő Hetek csoportjának zeneszerzőire igencsak hatott a huszadi századi magyar zene, úgy mint a többi európai zene. A csoport az elsők között ismerkedhetett meg a "Bartok Records" Amerikában készült felvételeivel. A hatvanas években körükben több előadást tartott Jean Gergely. Kodály és Bartók zenéje mellett elemezték Liszt, Erkel és Lajtha László műveit.

Bernard LE CALLOC'H

Jean-Charles de Besse, francia nyelvű magyar író

Besse János szinte teljesen ismeretlen a magyar irodalomtörténet számára. Az 1765-ben született jogász foglalkozású Besse belép a porosz, a nápolyi hadseregbe, majd Napóleon francia seregébe. Kalandos életútja során, különböző foglalkozásokat gyakorolva bejárja Európát, Ázsiát, az Indiai-óceán szigeteit. Charles de Berony néven publikálja az első cikket Magyarországról francia nyelven a *Mercure Étranger* című irodalmi folyóiratban a XIX. század elején, melyet eddig Batsányi írásának hitt az irodalomtörténet. Szerzője egy francia nyelvű török nyelvtannak is. Elszántan állítja, hogy a magyar nyelv nem finnugor eredetű, s ezt az 1829-es kaukázusi útjával akarja bebizonyítani. Mozgalmas élete során többször visszatér hol Magyarországra, hol Franciaországba.

TÓTH Ferenc

Jean-Charles Besse és a *Mercure Étranger*

1813-ban több tanulmány jelent meg a *Mercure Étranger* című francia összehasonlító irodalomtörténeti folyóiratban a magyar irodalomról. A cikkek szerzőjének sokáig Batsányi Jánost vélték. De a kutatások bebizonyították, hogy a tanulmányok írója csakis Besse János lehet. A több nyelvet beszélő, Napóleon uralkodása idején francia szolgálatban álló, magát a hivatalos levelekben mindig is dícsérő magyar nemes rendelkezett a cikkek megírásához szükséges irodalmi ismeretekkel.

RATZKY Rita

Hatások és párhuzamok (A francia romantika ismerete Petőfi lírai költészetében)

Petőfi is, mint a romantika többi írója és költője kereste magának a példaképeket. Ez az írás Petőfinak Lamartine-hoz, Victor Hugo-hoz és Musset-hez fűződő kapcsolatát tárgyalja, a francia költők hatását Petőfi poétikájában, szerelmi és politikai verseiben. A párhuzamosan bemutatott versrészleteken jól észrevehető, elemezhető ez a hatás.

ANGYALOSI Gergely

Az Apokalipszis víziója a kortárs magyar irodalomban

Az apokaliptikus témák nem idegenek a magyar íróktól, nagyon is jelen vannak a modern prózában. Ezek történelmi következmények eredményei: a nemzethalál elképzelése több műben megtalálható. A tanulmány szerzője az apokaliptikus víziókat, az elkerülhetetlen katasztrófákat elsősorban Konrád György és Hajnóczy Péter írásain keresztül szemlélteti.

Bernard LE CALLOC'H

Budapest zászlaja, egy vitatott jellek története

Sokak által nem ismert az, hogy Pest és Buda városok egyesítését már az 1848-as forradalmi napokban felvetették. Sőt ez ügyben még hivatalos határozatok is születtek, de a forradalom bukása

után ez a lépés is kudarcot vallott. Így a két város egyesítéséről szóló törvényt csak 1872 decemberében szavazta meg a parlament. Budapest város zászlajának és címerének elfogadása is több vitát ért meg. A város színeit (piros-sárga-világoskék) nehezen fogadták el a városlakók. Címerében Dunát középen ezüstvonal, Budát és Pestet várak jelképezik.

Le texte des notes est inséré dans le cours du texte entre chevrons, le premier chevron étant immédiatement suivi du signe dollar et de F¹. Ne pas indiquer de numéro. La numérotation sera faite automatiquement.

Le texte d'une note se conclut toujours par un point.

Les abréviations suivantes sont autorisées et exigent l'italique : *id.*, *ibid.*, *o. c.* ou *op. cit.*

Références :

Ou bien il y a une bibliographie en fin d'article, et dans le corps du texte on trouve une mention renvoyant à celle-ci, ou bien les notes en bas de page comprennent les références. Dans tous les cas, quand il s'agit d'un article, c'est le titre de la revue qui est en italique alors que celui de la contribution de l'auteur plus précisément utilisée dans la référence est mis entre guillemets bas.

En langue anglaise, dans les titres, tous les mots qui ne sont pas des articles ou des prépositions prennent une majuscule initiale, à la différence du français. Pour les références allemandes, les règles normales de l'orthographe allemande jouent.

1/ **Le renvoi dans le texte se fait sous la forme** (Pótó, 1994-2, 103-104) et dans la bibliographie la référence correspond aux modèles suivants :

- a) (article) Pótó (János), 1994-2, « Az Akadémia államosítása » (L'étatisation de l'Académie), *Történelmi Szemle*, 1994/1-2, 79-110. (Cet exemple suppose qu'il y a une référence 1994-1 du même auteur précédant celle-ci dans la bibliographie qui est classée par ordre alphabétique pour les noms d'auteur puis par ordre chronologique pour ce qui est des publications de chacun d'entre eux. On n'utilisera le p. pour signaler une pagination qu'en cas d'ambiguïté résultant de l'usage des seuls numéros de pages.)
- b) (contribution) Kiss (Jenő), 1991, « A magyar nyelv » (La langue hongroise), *A magyarságtudomány kézikönyve* (Manuel de hungarologie), sous la direction de Kósa (László), Budapest, Akadémiai Kiadó, 77-164. (La date n'est pas rappelée.)
- c) (ouvrage) Konrád (György), 1969, *A látogató* (Le visiteur), Budapest, 2e éd.

2/ **Dans les notes de bas de page les mêmes références prendront la forme suivante :**

- a) János Pótó, « Az Akadémia államosítása » (L'étatisation de l'Académie), *Történelmi Szemle*, 1994/1-2, 79-110.
- b) Jenő Kiss, « A magyar nyelv » (La langue hongroise), *A magyarságtudomány kézikönyve* (Manuel de hungarologie), sous la direction de László Kósa, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1991, 77-164.
- c) György Konrád, *A látogató* (Le visiteur), Budapest, 1969². (La date de l'édition est immédiatement suivie d'un chiffre en exposant indiquant une seconde édition.)

Dans les **articles à thème linguistique** on respectera les usages spécifiques suivants :

Les formes citées sont présentées en italique.

Le sens des formes est indiqué entre guillemets hauts.

La traduction d'une phrase est incluse entre guillemets hauts.

¹ <SF...>

Note technique

Lors de la citation de matériel phonique la présentation des unités phoniques se fait en italique, sauf si on veut préciser qu'il s'agit ou d'un phonème, inséré entre deux barres obliques (/b/), ou d'une réalisation phonétique de phonème, insérée entre crochets ([b]).

Les auteurs qui souhaiteraient **pouvoir être contactés par les lecteurs directement** doivent, à la fin de leur article, signaler leurs coordonnées en rappelant leur établissement d'appartenance et/ou titre, prénom et nom.

Les auteurs sont priés de joindre à leur article un **résumé** de 5 à 10 lignes en hongrois ou (pour les auteurs non hongarophones) en français.

Association pour le Développement des Études Finno-Ougriennes
2, rue de Lille - 75007 Paris

Publications de l'A.D.E.F.O.

Les membres de l'A.D.E.F.O. (cotisation 1996 : 180 F, étudiants : 90 F) bénéficient d'une remise de 25% sur toutes les publications et d'une formule de cotisation-abonnement assurant le service de la revue (v. ci-dessous). Une remise spéciale est accordée pour l'achat des collections.

Pour tous renseignements, s'adresser au secrétariat de l'ADEFEO.

1. Revue *Études Finno-Ougriennes*

Revue fondée en 1964 et consacrée à l'étude des langues d'origine finno-ougrienne et des peuples qui les parlent, les *Études Finno-Ougriennes* publient, avec la collaboration de savants étrangers, des travaux relatifs à la linguistique, à la littérature, à l'histoire, à l'ethnologie, à la musicologie etc... avec une chronique des événements intéressant le monde finno-ougrien et des comptes rendus d'ouvrages concernant le domaine.

Essentiellement d'expression française, la revue donne deux résumés en langues étrangères de chaque article.

Volumes disponibles (autres tomes : reproduction en préparation) :

- Tome VIII, éd. spéciale reliée "Mélanges- Tome XX : 160 F
- A. Sauvageot" 160 F
- Tome IX : 120 F
- Tome X à XIII : 140 F le volume
- Tome XIV : 120 F
- Tome XV : 160 F
- Tome XVI à XIX : 150 F le volume
- Tome XXI : 140 F
- Tome XXII : 160 F
- Tomes XXIII et XXIV : 140 F le volume
- Tome XXV : 150 F
- Tome 26 et 27 : 160 F le volume
- Abonnement + cotisation A.D.E.F.O. : 1996 (cotisation + vol.28) : 260 F, étudiants : 170 F.

2. Collection *Bibliothèque Finno-Ougrienne*

1. Fanny de Sivers, *Les emprunts suédois en estonien littéraire* : 50 F.
2. Béla Bartók vivant. *Souvenirs, études et témoignages recueillis par Jean Gergely* : 85 F.
3. *Autour du Kalevala, textes réunis par Georges Cerbelaud-Salagnac* : 55 F.
4. *Le monde kalévaléen en France et en Finlande, avec un regard sur la tradition populaire et l'épopée bretonnes. Actes de colloque réunis par Heikki Kirkinen et Jean Perrot* : 135 F.
5. *Regards sur Kosztolányi. Actes de colloque réunis par Bertrand Boiron* : 90 F.
6. *Un chant épique de la prairie. Autobiographie versifiée d'un poète hongrois du Canada* : 160 F.
7. Jean Gergely et Jean Vigué, *Conscience musicale ou conscience humaine ? Vie, œuvre et héritage spirituel de Béla Bartók*. Édition conjointe avec la Revue Musicale, Paris et Akadémiai Kiadó, Budapest : 120 F.
8. *Actes du IVème colloque franco-finlandais de linguistique contrastive, réunis par Jean Perrot et Elina Suomela* : 150 F.
9. Béla Bartók. *Éléments d'un autoportrait, textes de Béla Bartók réunis, présentés et traduits par Jean Gergely* : 135 F.

3. Hors collection

Nonaneries. A Aurélien Sauvageot pour son 90ème anniversaire. (Bibliographie de l'œuvre d'Aurélien Sauvageot : ouvrages, traductions, articles, avec textes d'hommage) : 55 F.